

Безтіньова операційна лампа спалахнула чотирма «очима», і яскраве світло залило приміщення. Гарна дівчина лежала на столі й дивилась у стелю, наче все, що коїлося поруч, її не стосувалося. Руки розслаблені вздовж тіла, пальці ледь торкаються поверхні столу – жодних ознак хвилювання.

Лікар, схилившись над умивальником, старанно мив руки, а медсестра розкладала на столику інструменти та перев'язочний матеріал. Тут було тепло, і не вірилося, що там, за темним склом вікна, зависла холодна весняна мряка. Нарешті хірург упорався і вдягнув рукавички. Погляд пацієнтки все-таки відірвався від стелі й ковзнув по ньому, висловлюючи лише одне – те, що її чекало, потрібно якось пережити, адже іншого виходу нема.

– Не бійтеся, – порушив мовчанку лікар. – Нічого страшного. Усе зробимо дуже швидко.

Голос його був спокійний, упевнений і приємний, проте якісь сторонні інтонації, що не відповідали моментові, все ж учувалися. Вигляд лікаря також викликав довіру, хоча в його звичних рухах обізнані люди могли помітити якусь не те що непевність – радше нервовість.

– Я не боюся, – відказала дівчина.

Пов'язку вже зняли. На лівій нозі вище коліна зяяли дві ранки, що майже сходилися під кутом, –

одна більша, друга менша. Краї ран виглядали майже рівними, не розчавленими, якраз під косметичні шви. Щоправда, це суперечило правилам, котрі забороняли відразу накладати на такі рани будь-які шви. Але лікареві, схоже, зараз було байдуже до правил. Звичайно, якийсь рубець усе-таки залишиться, але такі ніжки, як на нього, годились і з рубцями.

– Не хвилюйтеся, – ще раз мовив він. – Кілька шовчиків – і все. Навіть помітно не буде. Нічого не болітиме, тільки один укольчик.

Пацієнтка лише кивнула головою.

– Орісю, не спи... – сказав хірург уже іншим тоном, вказуючи медсестрі на ампули, що лежали на столику трохи осторонь.

– Андрію Васильовичу... – вона з докором простягнула йому вже відкриті, які тримала в руці. – Давно вже готово!

Ні сестра, ні санітарка не розуміли його стурбованості, що відчувалась як у голосі, так і в погляді та діях, адже травма виглядала дрібничкою. А він примірявся то так, то ськ, гадаючи, звідки починати, наче вперше у житті зіткнувся з подібним. Нарешті набрав у шприц новокаїну з ампули, що простягнула сестра, і вколов тоненьку голку в край рани. Дівчина ледь здригнулася.

– Усе! Ось і все. Більше нічого не болітиме.

Новокаїн зі шприца швидко перетік у тканини, розпираючи шкіру. Краї ранок розійшлися. Лікар обробив шкіру навколо них і розкрив шовний матеріал. Потім промив обидві рани. Все виявилося не таким страшним. Рубці, що залишаться, будуть ледь помітними, щоправда, для цього доведеться ще трохи попотіти. Сестра із санітаркою мовчки

знижали плечима, коли хірург, чомусь знову важко зітхнувши, взяв інструмент і схилився до рани. Але почати так і не довелося.

– Мені погано, – несподівано сказала пацієнтка і повторила знову: – Мені погано-о-о...

Усе сталося настільки швидко, що Андрій навіть не встиг усвідомити, що відбувається. Її дихання почастишало, потім ще, тоді вся вона напружилася, погляд поплив...

– Агов, красуне! – гукнула Оріся. – Докторе, у неї обморок!

Він випростався. Обличчя дівчини стало блідим, майже білим. Дихала вона так само часто й нерівно, потім очі закотилися під лоба, губи розтулились, і вся вона зм'якла. Облишивши інструменти, Андрій розгублено повернув її обличчя до себе і поляскав по щоках. Реакції не було. За мить вона якось стиснено видихнула, потім ще і ще. Здавалося, дівчина силкувалася вдихнути, але не могла, тільки короткий видих за видихом.

Сестра підняла її ноги, санітарка терла за вухами мокрим бинтом, ще хтось перекидав баночки у скляній шафі, шукаючи нашатир... Ні, хвора не зомліла. Здогад вжахнув Андрія. У неї шок! Шок від уведеного новокаїну, який пацієнтка, вочевидь, не переносила. Один на тисячу випадків! Секунди спливали, а лікар стояв, не ладен збагнути, що вдіяти. Тим часом дівчина зробила останній видих і більше не дихала.

Андрій розгубився. Зчинився галас. Гримали двері, Оріся тремтячими руками намагалася дістати щось зі свого ящика, хтось притягнув апарат для вимірювання тиску... Вся ця метушня таки ви-

вела лікаря зі ступору. Внутрішній «автомат», що несподівано дав збій, нарешті запустивсь. Андрій вихопив у практиканта фонендоскоп, розірвав на хворій сорочку і приклав слухавку до грудей, але чув лише довколишній галас.

– Тихо!!! – гримнув він не своїм голосом.

Запала тиша. І в цій тиші його слух, ще прибитий галасом, ніяк не міг відшукати характерного, такого жаданого звуку. Андрій притискав фонендоскоп до її грудей, намагаючись знайти потрібну точку. І ось нарешті... Ні, навряд чи це можна було вважати ударами серцевих скорочень у класичному розумінні, але він почув, як у її грудях щось товклося, неначе поступово заспокоюючись. Ще не затихло повністю. Інша рука його автоматично знайшла сонну артерію. Там також вщухали слабкі пульсові поштовхи.

– Швидко! Адреналін, атропіну кубик і преднізолон – дев'яносто у вену!

Андрій ухопив дівчину за сорочку й одним рухом зісмикнув її з високого перев'язочного столу на низеньку кушетку, що стояла поруч. Склавши долоні навхрест, натиснув їй на грудну клітку – один, два, три, чотири, п'ять. Тоді набрав повні груди повітря, розтулив її білі губи й видихнув у них що мав сили. Здавалось, її легені розірвуться. Усе його повітря не вмістилося в неї, і він видихнув залишки по щоках. І знову – один, два, три, чотири, п'ять. Видих у її рот, і знову... Хтось із фельдшерів «швидкої», притягнувши дихальний мішок, наклав маску на обличчя хворої. Тепер Андрієві стало легше – один, два, три, чотири, п'ять... Дихав за неї вже апарат.

– Докторе, що далі?

– Сто двадцять гідрокортизону, мезатон у вену...
Орисю, що ти робиш?! Систему під'єднай! І струйно
давай! Струйно!!! А ти міряй тиск, швидко!

Інтерн кинувся закручувати манжетку апарата навколо другої руки дівчини, а Андрій працював, як робот, нічого не відчуючи, ніби в якомусь жахливому сні. Власна голова стала немов дерев'яною, і він насилу усвідомлював, що трапилось і що зараз робить. Один, два, три, чотири, п'ять... Скільки вже разів?

– З-зараза... – бурмотіла Орися, ляскаючи долонею по ліктьовому згину дівчини, де, незважаючи на накладений джгут, ніяк не хотіли проступати вени: нульовий тиск.

Вона штрикала голкою, намагаючись таки потрапити до однієї зі жилок, які тепер були тонкими, наче павутиння, але це не вдавалося.

– Докторе! Нема вен! Не можу вколоти!

Вона швидко зняла джгут і перелізла по той бік кушетки. Пробувала вколоти у вену на другій руці. Тіло дівчини здригалося під потужними поштовхами, і це, своєю чергою, аж ніяк не допомагало сестрі. Інтерн, покинувши непотрібний апарат Ріва-Роччі, кинувся притискати руку пацієнтки до кушетки, але все одно нічого не виходило.

– Ну що, є вена? – перериваючи власний голос, крізь поштовхи вигукнув Андрій.

– Нема, докторе, не можу!

– То чого мовчиш?! Скальпель давай! Бігом!!!

Орися нарешті вибралася з-за кушетки і витягла зі скляної шафи баночку зі спиртом, у якій лежали скальпелі.

– Іди сюди, качай! – прохрипів Андрій інтернові, який злякано нахилився до хворої і боязко поклав руки на грудну клітку. – Скільки часу?

– Хвилини три-чотири, напевно...

Часу ніхто не засік.

Інтерн панічно тиснув на груди дівчини, докладаючи максимум старанності. Обличчя його зблідло, а біла шапочка з'їхала на шию.

Задерев'янілими пальцями Андрій зумів таки вишпортати скальпеля з цієї незручної посудини і, зірвавши джгут з руки дівчини, не роздумуючи, шарпонував лезом поперек. Скальпель виявився тупим і лише надсік шкіру. Вилаявшись, різонував удруге, розтинаючи шкіру разом із кількома венами, з яких ледь виступила кров. Руки тремтіли, але край однієї з перетятих судин одразу вдалося схопити затискачем і ввести у нього внутрішній катетер, який завбачливо підсунула Оріся.

– Підключайся! – кинув він їй, звільняючи місце біля руки хворої.

Інтерн відскочив убік, і Андрій знову взявся за масаж, а той засикав грушею апарата.

– Не чую! – злякано мовив молодий лікар. – Нічого!

– Та викинь на хрін той апарат! – крикнув Андрій. – На зіниці глянь! Зіниці!!!

– Широкі зіниці!

– У реанімацію телефонували?

– Зайнято!

– То біжіть туди!!! – Андрій сильніше натиснув на грудну клітку.

Під руками хруснули ребра.

– Здається, чую! – відразу ж вигукнув інтерн, тримаючи пальці тепер уже на сонній артерії.

– На зіниці глянь!

– Стали вужчими! Точно!

Інший фельдшер приніс із машини портативну кисневу установку й намагався під'єднати її вивід до дихального мішка.

Андрій припинив масаж і випростався.

– Не чую! – перелякано зойкнув інтерн, продовжуючи тримати руку на шиї дівчини. – Не чую! Нема пульсу... Нічого нема!

Андрій знову натиснув на грудну клітку. Вона була м'якою та безжиттєвою. Під руками в нього хрупали ребра. Ця дівчина була ні в чому не винна. Просто трапилася йому на дорозі, й це стало причиною її нещастя.

– Щось чую! – крикнув практикант. – Вузькі! – додав за секунду.

До Андрія все це долітало ніби здалеку, зі всесвіту. Він ще тримав дівчину на цьому світі, але серце не запускалось, і вона поступово вислизала з його рук у темряву. Від хвилювання й напруги в нього попливло перед очима, стало гаряче. Андрій зрозумів, що втрачає її. Тіло на кушетці здригалося під його поштовхами, біле й безжиттєве. Дихальний апарат продовжував нагнітати повітря, від чого в її грудях грало та булькотіло. Боже, яке це було жахливе булькотіння! Набрязк легень. Ось тепер справді кінець.

Кінець усьому.

– Де реанімація?! – закричав Андрій, уже не в змозі побороти відчай.

– Побігли, зараз будуть тут.

Фельдшерові нарешті вдалося під'єднати балони, і кисень пішов до дихального апарата. Розчин Рінгера вже струминно подавався у внутрівенний катетер, який стирчав з рани на руці, й мав штучно нагнітати тиск у кров'яному руслі. Але все було марно.

– Давайте адреналін, внутрісерцево. Швидко!

Ситуація змушувала вдатися до цього засобу відчаю, який далеко не завжди приводив до успіху, натомість загрожуючи великим ризиком. Останній резерв, останній шанс...

Андрію подали шприц із довгою голкою. Тремтливими пальцями він намацав міжреберний проміжок під лівою груддю і вколов, спрямовуючи голку в бік серця на потрібну глибину, водночас відтягуючи поршень на себе. Де ж воно?! Чи в неї взагалі нема серця? Нарешті у шприц линуло густе та червоне. Андрій натиснув на поршень, одномоментно випускаючи туди вміст шприца. Все.

Що ще можна було зробити?

– Не чую... – сказав інтерн. – Нічого нема...

Це був кінець. Ця смерть мучитиме його совість усе життя, а можливо, і потім. І він знову натиснув на її груди.

Розчинилися двері, влетіли кілька людей, і в перев'язочній одразу стало тісно. Ігор. Він чергує сьогодні в реанімації. Ще з порога Ігор зрозумів, що й до чого. Він підняв повіки, торкнувся сонної артерії, приклав фонендоскоп до грудей. Важко дихаючи, Андрій зацьковано дивився на обличчя колеги, сподіваючись угледіти на ньому бодай якийсь проблиск надії, але... Та несподівано Ігор роззявив рота, і в очах його щось промайнуло, а губи самі ви-

мовили: «От чорт...». Наступної миті він гукнув до медсестри, яка прибігла з ним:

– Ану... Дефібрилятор, швидко!

Апарат підтягнули до кушетки. Андрій стояв поруч, відчуваючи цілковиту безпорадність, позбавлений змоги допомогти, і тільки заважав. Розкрутивши дроти, Ігор потер клеми й кинув йому:

– Тікай!

Андрій відійшов і присів у крісло. Зі скронь текло, грудям бракувало повітря. Тіло на кушетці струснуло розрядом. Ігор відклав клеми й притулив фонендоскопа до грудей.

– Орисю, підключайся ще на другу вену, швиденько – тепер уже мусиш вколотися...

Далі Андрій не чув. Якась сила підхопила його з крісла. Невже? Невже вона житиме? Він хотів цього і боявся в таке повірити. Ігор знову слухав серце, довгенько, у різних точках, а потім обернувся й поплескав Андрія по животі.

– Ну, ти гігант! Чому такий переляканий? Уперше, чи що?

Андрій лише кліпав очима:

– Що, запустилося?

– Та здається... Коли я прийшов, була класична фібриляція. Що ти їй робив? Колов внутрісерцево?

Андрій вихопив у нього з рук фонендоскоп і притулив до грудей дівчини. Десь далеко-далеку... А на «сонній» відчувався цілком пристойний пульс. І вона вже дихала! Сама. Цього було досить. Головне, що ця хвора житиме! Поруч готували ноші.

– Слухай, – несподівано згадав Ігор, – тут чомусь твій пес без роботи ошивається. Сидить і лупиться на вікно, тебе чатує. Звідки він узявся?

– Її треба швидше до реанімації, – відказав Андрій, переймаючись іншим.

– Та звичайно, що не до гінекології. А ти чого такий гальманутий сьогодні?

– Намахався за день, – Андрій відвів його вбік, – а тут ще такий стрес... Це атас... Уяви тільки... Реакція на новокаїн. Анафілактичний шок... Це ж ошизити можна! Я вже думав, що загнуся тут разом із нею...

Ігор тільки почував потилицю, зісунувши шапку на лоба, і мовив:

– Веселі справи... Навмисне не придумаєш. А проби на новокаїн ти, звичайно, не зробив?

– Та хто ж знав?! Ти хіба завжди робиш?

– Ну... намагаюся... – не зовсім упевнено відповів Ігор.

– І я намагаюся! А тут... – Андрій не знайшов слів. – Та мені зовсім інше в голові було! Уяви, я з нею... – він махнув рукою. – Потім розповім...

– Атож... – похитав головою Ігор. – По лезу ходимо... Не знаєш, де й коли тебе підстереже... Іди сядь або вийди надвір, подихай крізь фільтр... Ось тобі гарна цигарка, бери. І не хвилюйся, усе буде гаразд. Дивись оно, вона вже рожева, дихає сама, а ти кажеш... Я тобі її за ніч так відремонтую – завтра на дискотеку піде. До речі, звідки вона? Не знаєш? Нічого, завтра з'ясуємо.

Андрій відчув, що йому справді бракне повітря і, наче очманілий, вийшов на ґанок у холодну весняну темряву.